

SLOVENIJA

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gosposka 12 — Naročnina četrtletno 15 din., za pol leta 30 din., za vse leto 60 din. — Posamezna številka 2 din. — V zamejstvu za vse leto 90 din. — Poštoček rač.: Ljubljana 16.176 — Rokopisov ne vračamo — Oglaš po tarifi — Izhaja vsakega 1. 11. in 21. v mesecu — Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani

Poslanica slovenski mladini pred štiridesetimi leti

V začetku pomladi 1901. leta je izšla 71 strani obsegajoča knjižica »Kaj hočemo« s podnaslovom »Poslanica slovenski mladini«. Knjižica je obsegala tri dele: v prvem »Kaj hočemo« so tedanji mladi idealisti orisali na splošno svoje misli in hotenje, v drugem so podali svoje idejno stališče »nasproti liberalizmu, klerikalizmu in socialni demokraciji«, in v tretjem delu so priobčili prevod »Idealov vzgoje« profesorja dr. Fr. Drtine.

Knjižica je bila prvi sad dela tistih slovenskih visokošolcev, ki so se učili v Pragi in tam spoznali Masarykove ideje, s katerimi so hoteli seznaniti tudi Slovence. 12. septembra 1900. so sklicali v Ljubljani zaupen shod, ki se ga je udeležilo mnogo slovenskih visokošolcev in srednješolcev. Shod je organiziral Anton Dermota, glavno poročilo je podal Dragotin Lončar, udeležili so se ga med drugimi: Oton Župančič, Ivan Prijatelj, Josip Regali, Janko Zirovnik, Josip Ferfolja i. dr. S tem shodom so vzbudili med dijaštvom toliko življenja, da so pa novega leta (1901) dan sklicali še en prijateljski shod. Potem so se odločili, da povedo svoje misli vse tisto, »kar jim vre in kvasi v mladih dušah«, v posebni knjižici, ki so jo namenili »slovenski mladini, v prvi vrsti seveda dijaštvu«. In knjižica se je res močno razširila med mladino, medtem ko nekaterim »starinom« ni bila nič kaj všeč.

To je bil prvi očiti nastop mladih slovenskih masarykovcev ali realistov. Kajti misli, ki so jih povedali in se jih tudi oprijeli, so bile v glavnem Masarykove.

Ko človek danes, po štiridesetih letih, bere to knjižico, vidi, da so bili tedanji mladi ljudje resni in da na domišljavosti niso bolehal: »Ne podajamo bogve kaj novega. Prav za prav nič: saj drugod se o tem že davno razpravlja,« so zapisali v uvodu.

Niso bili zadovoljni z delom »starih«, vedeli pa so, kaj morajo sami početi. »Izkušnja nam kaže, da je ves napredek prišel iz nezadovoljnosti s starim. I mi smo nezadovoljni z dosedanjim in iščemo novega, a boljšega. Vzroke sedanjih nezdravih razmer pa vidimo glavno v samih sebi, ker smo slabi ljudje, ker nismo boljši nego naši stari, in po sedanjih pripravah sodeč, večina tudi ne bo boljša... Potrebujemo revolucije v svojih mislih in sreih«, tako so zaznamovali svojo pot.

Politika jim »je bila delo, ne radikalno govorjenje, ki samo razburja in vzbuja čustva, kakršnih prav govornik potrebuje... Zato nam je treba politične izobrazbe, ki je pa slovenski dnevni listi ravno ne dajejo, so ugotovili.

Zavračali so nestrpnost in zagrizeno sovražstvo zaradi strankarstva. »Vse politično delovanje moramo opirati na kulturni temelj.«

Komenskega izrek: »Človek ni rojen samemu sebi, temveč Bogu in bližnjemu, to je ljudskemu rodu«, so si izbrali za vodilo vsega svojega delovanja in s tega gledišča so gledali tudi na socialno vprašanje, ki jim je bilo hkrati etično vprašanje.

Dosledno temu je bilo njihovo stališče nasproti nacionalizmu:

»Socialni duh, ki ga naglašamo in o katerem želimo, da prešine našo mladino, nam kaže tudi narodnost in narodno delo v vse drugi luči, nego je navadno naziranje o tem,« pravi njihova poslanica in nadaljuje:

Narodnost je naravni element človeka, naravno področje za socialno delovanje. Narodnost poteg narodnosti, a ne narodnost proti narodnosti.

Narodnost nam ni nikak malik, imamo še druge obsežnejše ideje...»

Narodno delo si mislimo čisto konkretno. Kratko in jedrnatno označuje Masaryk narodno delo, ko trdi, da preprosto staro pravilo »Ne laži!« poučuje tisoč in tisočkrat bolj kakor vsi bombastični govori o domovini in narodu! Kdor ne laže, kdor ne skriva zaradi dobička svojega prepričanja, kdor se ne prilizuje ne posameznikom ne množicam, skratka: kdor pravno in razumno živi in izvršuje svoj poklic v socialnem duhu — tak koristi narodu.

Kritičneje gledamo na slovanstvo in slovensko vzajemnost. Ne zadovoljujejo nas navadna gesla in priljubljene tradicije. Ne bodimo v domišljiji bratje vsem, v resnici pa nikomur. Brat nam mora biti v prvi vrsti i ta, ki ga dosedaj izobčujemo iz svoje srede, ta tako imenovani mali človek. Ne vidimo v tem še nobene zasluge in prednosti, ako je kdo rojen Slovan, kakor ne vidimo že naprej v Neslovanu svojega nasprotnika... Slovan sam na sebi še ne pomeni nič posebnega, pojmu moramo dati konkretno vsebino in v tej določeni obliki ga umevati. To pomeni v našem primeru: gledati tudi v Slovanu najprej človeka...»

Kdor premotriva slovanstvo v tej realnosti temu ne bo vse sveto in dobro, kar je slovanskega, ne bo se bal pogledati v svojo vest, ker to, kar je laž in krivica, ostane laž in krivica i za Slovana; nasprotno pa resnica ne more škodovati niti slovanstvu.«

Ta del poslanice je vzbudil slabo kri pri tedanjih »naprednjakih«, kakor je poročal kasneje v »Naših zapiskih« (1910. leta) dr. Anton Dermota:

»...ni bilo prav ljubim domovinarjem, ko si je praško dijaštvo upalo drugače tolmačiti pojme mednarodnost in narodnost, nego je dovoljeno po oficelnem slovenskem domoljubnem katekizmu. Zlasti

Zadnje čase smo brali po vseh časopisih v naši državi bolj ali manj duhovita besedila o koncentraciji političnih strank. V Sloveniji je predsednik dravobanske JRZ dr. Kulovec dvakrat pozival k politični pomiritvi, kar smo tudi v našem listu vestno zapisali.

Ostalo je vse pri besedah. Če hočemo po pravici povedati, kaj drugega tudi pričakovali nismo. Ne da bi bile težave v političnih načelih in programih. Večina političnih strank je pri nas take zvrsti, da načela niso bistvena zanje. Oportunitizem je beseda vseh besed! S tem pa nočemo reči, da načelnih ljudi sploh ni.

Večja stvarna težava obstoji v tem, da stranke ne poznajo določno svojih moči. Vsi se zavedamo, da se nahajamo v sredi procesa, iz katerega bo izšel nov svet. V tem novem svetu bota razpored in moč političnih strank tudi drugačna, kakšna bota, tega nobena stranka ne ve, vsaka ju pa presoja optimistično. Zato so predstavniki političnih strank podobni maskam, ki čakajo na trenutek, ko bo treba maske odložiti. Tudi taki maskiranci bi težko sklenali kompromise že zato, ker bi se vsak bal blamaže v času, ko bodo maske snete.

Ta proces, iz katerega se poraja nov svet, je za politične stranke buda preizkušnja. Pred očmi imamo zgled, ki bo do za zmerom v zgodovini ostal kot najbolj značilni poučni zgled. Učitelji zgodovine bodo pripovedovali očencem, da se v časih, usodnih za domovino, politične stranke ne smejo obnašati tako, kakor so se obnašale francoske politične stranke

tržaški dnevnik »Edinost«... je ves ogorčen svaril pred pogubnimi vzori in krivimi nauki.«

Dermota je zavrnil vse te očitke »naprednjaške« stranke:

»Ta stranka je bil slučajen pisan konglomerat nasprotnikov klerikalizma in drugih narodnosti — teh poslednjih niti ne vselej, kakor tudi prvih ne dosledno! Socialnega duha ni bilo v tej stranki niti trobice. Politično delo ji je bilo taborska fraza... Rada se je zibala v sanjah o mogočem slovanstvu, o katerem pa ni nihče vedel, kaj in kako. Za narodno delo ni imela smisla.«

Tako so mladi slovenski masarykovci — ki so kmalu našli skupno podlago za delo s socialisti — odkritosrčno povedali svoje misli, ne glede, ali so komu všeč ali ne: kajti slo jim je za resnico. Njihova poslatica ni bila vaba za kaline, niti se ni skrivala za njo priprava za novo politično stranko z bleščecimi gesli, pa še bolj prilagodljivo politiko, niti ni bilo prikrite misli na osebne »kariere«; niso lovili vetra na svoja jadra, temveč so hoteli prečistiti ozračje, niso špekulirali s slabino, temveč so klicali na trdo delo vse, ki imajo dobro voljo in pogum za to. Bili so resnično mladi po letih in po duhu, niso zbirali ljudi okrog imen ali okrog oseb — podpisali so se preprosto »sklicevalci I. in II. shoda« — niso poveljevali sebe s preziranjem drugih, niso iskali v političnem besednjaku modnih gesel, temveč so zapisali samo:

»Želimo si, da izgine vse slabo in nepravilno ne le na drugih straneh, ampak da izvajamo reformo predvsem v svojih vrstah z največjo brezozirnostjo, pri tem pa tudi s prepričanostjo, ljubeznijo in poštenostjo.«

Zato bo vsak mlad človek še danes s pridom bral to knjižico, ki je morda danes še bolj aktualna, kakor je bila pred štiridesetimi leti: kolikor resnejši časi so, toliko resnejše miselnosti in delavnosti je treba; in ne špekulacije, temveč idealizma!

—rk—

Strnjene vrste

pred in med sedanjo vojno. Bolje bodo odrezale pred sodbo zgodovine angleške stranke. V sedanjih razmerah bi tudi ne bilo lahko napraviti politično koncentracijo, ki bi imela podlago v ljudskih množicah, po vsej prihkiki bi se mogla napraviti kvečjemu pri zeleni mizi pogodba med nekaterniki, ki so slučajno srečni posestniki politične moči in vpliva. To bi bil izrazit kabinetni dogovor. Tak dogovor smo doživeli v slovenski politični zgodovini neposredno po zadnji svetovni vojni, ko so

Vojna in politika

Naša nevtralnost

Zasedbo Romunije in Bolgarije se je naša meja z Nemčijo dejansko močno podaljšala. Na jugu in jugozahodu smo razen tega mejaki dveh vojskujočih se držav, Grčije in Italije. Očitno je torej naš položaj čredi med obema močnima vojskujočima se skupinama dovolj kočljiv in zahteva največje čuječnosti, ozirnosti, diplomatskega takta, pa tudi odločne volje. Od vsega začetka je stala naša država na stališču stroge nevtralnosti, in danes je zanimivo ugotoviti, da se v teh dneh naša stvarna nevtralnost priznava od obeh strani, kljub temu, da je bilo prej večkrat slišati glasove, ki so hoteli naši nevtralnosti prigovarjati to ali ono.

S tem pa še ni rečeno, da bi naša nevtralnost ne bila nikoli izpostavljena preskušnji. Posebno zadnja preskušnja, negotibni nasledek zasedbe Bolgarije, je bila dovolj huda, in slišalo se je, da je ne

Naročnikom!

Današnji številki prilagamo položnice. Prosimo, da po njih poravnajo naročnino vsi, ki so v zamudi. Prav posebno pa prosimo vse tiste, ki smo jim zadnje tri številke poslali na ogled da se jih poslužijo, ali pa da nam vsaj vrnejo list, če mislijo, da se z njegovim stališčem ne ujemajo.

Če bi vsi, ki prejema list, ne da bi ga vrnili, spolnili svojo dolžnost, bi spet lahko začeli izhajati vsak teden namesto vsakih deset dni, kar bi bila naših bralcev in naša želja, gotovo pa tudi slovenski stvari v korist.

Naročnina znaša za vse leto 60 dinarjev, za pol leta 30 dinarjev.

Tiste naročnike, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da položnice shranijo za prihodnje plačila.

»Slovenija« je vodilni demokratični list na Slovenskem.

Uredništvo in uprava
»Slovenije«

bili določeni na tak način zastopniki v začasnem narodnem zastopništvu. Tudi tu dogovor v zgodovini ni zapustil prijetnega spomina.

Pri vsem tem pa lahko ugotovimo veselo dejstvo, da politične stranke oziroma njihova vodstva grede svojo pot, ljudske množice pa tudi svojo. Kdor ima priložnost, priti bolj v stik z množicami našega ljudstva, vsak vidi, da je tu koncentracija popolnoma izvršena, da so ljudske množice strnjene kakor morebiti še nikoli v naši zgodovini. Naši ljudje tako zrelo presojujejo zunanje politične dogodke in ves položaj in se tako dobro zavedajo, da lahko nastopi vsak čas trenutek preizkušnje, ko bomo kot narod dejani na tehtnici in pretehtani, ali sploh zaslužimo biti narod ali ne. Vsi so edini v tem, da bomo vse storili, da se izkažemo biti vredni narodne samostojnosti. Gotovo si vse vroče želi, da se ohrani mir in nevtralnost, nikogar pa ni, ki bi hotel to za vsako ceno. Nihče ne bi mogel prenesti, ako bi se skušal ohraniti mir na račun narodnega ponižanja. V tem pogledu ni razlike med Srbi, Hrvati in Slovenci. Mi do sedaj nismo v vojni, smo pa že ves čas v križnem ognju živčnih napadov. S ponosom lahko rečemo, da smo do sedaj v tej živčni vojni stalno napredovali, da je naša javna morala stalno rastla, da je z naraščajočimi gospodarskimi žrtvami, ki jih nalagajo vojne razmere, naraščala ves čas tudi ljubezen do naroda, do domovine in do države.

bomo prestali. Kakor že tolikokrat v zgodovini, kakor tudi v zgodovini prav te vojne pa se je pokazalo, da je trdna in brezpogojna odločnost, vztrajati pri kedaj razglašenem političnem vodilu, in sicer vztrajati tudi za najvišjo ceno, še zmeraj najboljša poročila za mir in neodvisnost. Ne mislimo še s tem reči, da se podobne preskušnje ne bi mogle ponoviti — vojna bo še dolga. A gotovo je, da jim bomo kos samo po dosedanjih načinih. In kar je še prav posebno važno, kar nam bo te preskušnje močno olajšalo, je dejstvo, da stoje vsi trije jugoslovanski narodi zavedno in z bolj in bolj rastočo odločnostjo za nevtralnostno politiko svoje države.

Amerika na potu v vojno

Dogodek, ki ima izmed vseh v zadnjih tednih brez dvoma največjo težo v svetovni politiki, četudi ni prišel niti malo nepričakovano, je sprejem tako imenova-

nega zakona »lend and lease« — zakon o posoji in najemu — ki je bil sprejet te dni v Ameriki. Zakon pooblašča predsednika Roosevelta, da sme posoditi zoper sile osi vojskujočim se državam ves potrebni material, oziroma jim ga dati v najem. S tem so dali Američani Angliji in njenim zaveznikom na razpolago skoraj vse ameriške vojne in industrijske sile. Te sile gotovo niso majhne, kakor je seveda po drugi strani gotovo, da bo trajalo še precej časa, preden se bodo mogle uveljaviti na bojiščih. Gotovo pa je tudi, da Amerikanci zdaj, ko so se odločili, nočejo več zgubljati časa. Mesece je trajalo posvetovanje in prerakanje med prijatelji Velike Britanije in ameriški osamniki »isolacionisti«, ki so hoteli, da ostane Amerika za vsako ceno v svoji osami. Ko pa je bil zakon sprejet, ga je podpisal Roosevelt že čez petnajst minut!

Zadnje nedeljo, 16. t. m., je govoril Roosevelt na slavnostnem obedu časnikarjev, poverjenih pri Beli hiši. Govor je važen posebno zato, ker pomeni tudi oblikovno konec ameriške nevtalnosti. Med drugim je napovedal v njem: Pomoč se je že začela. Bo zmeraj večja in še večja, dokler Angleži in njihni zavezniki ne zmagajo. Diktatorji Evrope in Amerike naj ne dvomijo o naši enodušnosti. Povedali smo svetu, da se kot narod zavedamo nevarnosti, ki nam grozi, in da je začela naša demokracija delati, da stopi tej nevarnosti nasproti. To kar imenujejo diktatorji novi red, ni niti novo niti red. Zakon o pomoči Angliji pomeni konec vseh poskusov pomiritve z diktatorji in pozivov, naj se sporazumemo z njimi. Ko bo naša proizvodnja v polnem teku, bodo lahko demokracije dokazale, da diktature ne morejo zmagati. Čas je danes posebno važen činitelj. Zato bomo poslali čez Atlantik vsako orožje, ki ga lahko pogrešamo. Naš napor mora biti celoten. Če bi bila premagana demokracija, bi postali svoboda besede in svoboda omike prepovedani stvari. Pomoč bomo dajali Angliji, Grčiji, Kitaju, pa tudi vsem vladam v pregnanstvu, katerih dežele so začasno zasedene. Britanci so močnejši kakor kdaj prej, za seboj imajo pomoč svojih dominionov ter nebritanskih narodov vsega sveta, ki žive še svobodno. Naša država bo po volji našega ljudstva orožarna demokracije. Ko bodo padle diktature, bo imela naša država svojo veliko vlogo pri obnovi sveta. Svet ne ve, kaj bi začel z narodom, ki trdi, da ima pravico do gospostva nad svetom. Vsak narod, pa če je še tako majhen, ima naravno pravico do obstoja kot narod.

Japonska in vojna

Japonski zunanji minister Matsuoka je v teh dneh na potu v Evropo. Državi osi

pozdravljata njegov prihod, ki naj utrdi trojno zvezo. O namenu njegovega potovanja je seveda mogoče samo ugibati, o takih zadevah po navadi uradne razlage ne povedo kaj dosti. Vendar pa je mogoče marsikaj sklepati ravno iz časa in okoliščin, v katerih je Matsuoka šel na pot. Pred vsem je tu zmeraj odločnejše in nedvoumnejše nastopanje Amerike, tako zoper Japonsko samo na Daljnem vzhodu, kakor tudi zoper njene zaveznice v Evropi. Saj je po sprejetju zakona o pomoči Angliji Amerika vsaj v dejanski vojni z Nemčijo in Italijo. In to so stvari, ki jih je treba dobro in skupaj pretehtati, ker gre za biti ali nebiti enih kakor drugih.

Sicer je pa prav posebne omembe vredno, da je izjavil Matsuoka pred odhodom v Evropo, da je tako imenovana »pogodba treh sil« ne zavezuje za vojaško posredovanje. Ta pogodba, o kateri smo svoje dni poročali, zavezuje pogodnike k vzajemni pomoči za primer, da vstopi kaka nova sila na strani Velike Britanije v vojno. Po teh besedah pa očitno ne moreta državi osi zahtevati, da bi Japonska napovedala vojno Ameriki, če bi ta napovedala vojno Nemčiji ali Italiji. Matsuoka razlaga »trojne pogodbe« je torej v precejšnjem nasprotju z razlagami, kakor smo jih doslej slišali. Pri tem bi bilo še ugotoviti, da Matsuoka doma ne velja za brez-pogojnega pripadnika napadalne in osvobodilne politike.

Mir med Francijo in Tajsko

Med Tajsko in francosko vlado v Indokini je bil sklenjen po večmesečnih bojih mir. Mir je bil sklenjen na pobudo in ob zelo odločnem sodelovanju Japonske, in Francoska je morala odstopiti dobršen del svojega kolonialnega ozemlja majhni azijski državi, ki je pred sedanjim vojno in mednarodni politiki komaj kaj štela. Za Francijo brez dvoma hud udarec, udarec tudi za evropski ugled na Vzhodu sploh. Zato je razumljivo, da je ravno Japonska tako odločno posredovala, saj je samo v njeno korist, če se mora njenim zahtevam ukloniti evropska velesila. Ni dvoma, da si je s tem tudi spet nekoliko popravila svoj politični ugled, ki je bil zaradi dolgotrajne in ne zmeraj uspešne vojne s Kitajsko že precej zadet. Verjetno je dalje, da upa pridobiti si s tem posredovanjem v Tajski zaveznika, kar je važno že glede na bližino Singapurja, Gibraltarja Vzhoda.

Tudi s splošno političnega stališča je ta mir pomemben. Saj je spet kdaj živ primer, kako je majhna država uveljavila svoje zahteve nasproti veliki sili in doslej nekaj, o čemer je še pred letom dni komaj sanjati mogla.

Holandci in Norvežani pod zasedbo

Poveljnik nemške posadke na Holandskem je sporočil, da je bilo obsojenih 18 Holancev zaradi udeležbe pri neki teroristični in vohunski organizaciji in sicer 15 na smrt, trije pa na dosmrtno ječo. Državni komisar Seys-Inquart pa je zagrozil

še z ostrejšimi ukrepi, če bi se podobni dogodki ponavljali.

Iz Norveške pa poročajo o velikem kazenskem procesu pred nemškim vojaškim sodiščem zoper večje število Norvežanov, ki so pomagali Angležem pri napadu na Lofote.

ZAPISKI

Zamolčani pravi vzrok

Jutro je dne 14. t. m. spet kdaj poročalo, da se industrija izogiba Slovenije. Medtem ko je prirastlo v zadnjih 20 letih v Sloveniji samo za 89% tovarn, jih je prirastlo na Hrvaškem za 128%, v ostalih banovinah za 130%, v Belgradu pa kar za 210%. Pa še navedeni prirast v Sloveniji gre večinoma na račun prejšnjih let, zadnje čase se je kar ustavil in znaša samo še 8,6% nasproti 23,8% na Hrvaškem in 67,6% v ostali državi.

Kot vzrok tega našega — sorazmerno zelo občutnega — nazadovanja navaja Jutro namero odločujočih činiteljev, da se naseli industrija v središču države, in pa seveda bolj in bolj naraščajoče samoupravne davščine v Sloveniji.

Jutro bi kakopak ne bilo jugoslovensko Jutro, če bi ne bilo navedlo samo neposrednega vzroka nazadovanja in obenem zamolčalo poglavitnega — jugoslovenski nacionalni centralizem, ki so ga začeli, uvedli in uveljavili ravno njegovi ljudje. Kajti samo centralizem je dal tistim »odločujočim činiteljem« mogočnost in moč, da so pospeševali z davčno politiko, s skladi in s finančnimi podporami in olajšavami ustanavljanje industrije v južnih banovinah, samo centralizem je mogel razlremeniti bogati Belgrad sploh skoraj vseh samoupravnih dajatev, pa jih naprtiti državi, to se pravi posredno drugim samoupravam. Logično pa sledi iz tega, da bi se industriji ne bilo treba izogibati Slovenije, tudi po spoznanju »Jutra« samega ne, če bi ne bilo centralizma, ki so ga uvedli z vidovdansko ustavo, do izredno visoke stopnje razvili pod Živkovičem, ustanoviteljem jugoslovenske nacionalne stranke, in če bi ga ne bili na tej podstavi spopolnili skoraj do najvišje mere pod Stojadinovičem, ustanoviteljem jugoslovenske radikalne zveze.

Pa je vse zastoj — pravega vzroka te naše stiske ne bo Jutro nikoli priznalo, ker bi s tem moralo priznati veliki greh nad našim narodom, ko so nas v tisto v isti številki »Jutra« opevano »skrivnostno gonilno silo« gnali pod pelo tistih »odločujočih činiteljev«, ki niso zamudili prilož-

nosti, da ne bi teptali po nas. Tistih, ki jim je šele predlanski sporazum začel polagoma izvijati oblast iz rok.

In še nekaj. Kadar bodo pri Jutru spet v zanosu nad kakšnimi skrivnostnimi gonilnimi silami, naj malo primerjajo številke, kakor so jih sami navedli. Potem bodo videli pred vsem, za koliko so od Slovencev na boljsem Hrvačje, ki na tiste jugoslovenske skrivnostne sile niso nič dali, zato pa tem več na prav nič skrivnostni odpor svojih ljudi.

Toda tudi to je stvar, o kateri Jutro vojno izracem ne bo nikoli poročalo.

Sokol in slovenščina

V Belgradu izhaja tednik Sokolski glasnik, katerega zadnji številki smo pravkar prejeli. List se sam označuje za »glasilo saveza Sokola kraljevine Jugoslavije«. Očitno gre torej za nekako osrednje glasilo Sokolov. Toda kljub temu, da je število Sokolov iz Slovenije razmeroma največje in da je bil ravno v Sloveniji najprej Sokol organiziran, kljub temu, da se ta list nedvoumno vzdržuje v precejšnji meri s prispevki slovenskih Sokolov, nismo našli v teh številkah nobene slovenske besede. Celotno poročila o običnih zborih sokolskih društev v Sloveniji so pisana v srbsčini.

Nemo, da takšni načini marsikateremu slovenskemu Sokolu niso všeč. Toda doslegli ne bodo ničesar, če se ne bodo sami zganili, tam doli imajo za take stvari slab posluš in le preradi mečjo srbstvo in jugoslovanstvo v en koš. Pri tem bi samo še opozorili, da so se po ustanovitvi hrvaške banovine Hrvatje sploh odmaknili od Sokola ravno zaradi tega, ker ga imajo za jugoslovensko in centralistično, torej protihrvaško organizacijo.

Ruščina in jugoslovenska edinstvenost

Jutro priobčuje zadnji ponedeljek daljši sestavek »Učimo se ruščine!« kot vabilo za svoj tečaj ruskega jezika. V njem pravi, da je ruščina največji in najpo-

Paul Cohen-Portheim:

Nemec o angleškem značaju

(Nadaljevanje.)

Anglež je »nenaraven« v tem pomenu, kakor je človek sploh nenaraven. Čisto »se izživlja« samo divja žival, domača že ne več; človeka, ki bi popolnoma sledil svojim nagonom, bi ljudje kmalu morali narediti neškodljivega. Napredujoča kultura se izraža z naraščanjem zapovedujočega brzdanja. Zapoved: Ne ubijaj! in pravilo: Ne čisti si nosa s prstom! — se ne razločujeta v bistvu, temveč samo v stopnji važnosti. Angleške šege in navade, zapovedi in prepovedi so zato osvojile tako velik del sveta, ker prihajajo z zelo visoke stopnje razvoja in pospešujejo prav ta razvoj. Da ima luč tudi senca, je samo ob sebi razumljivo; olikan človek ne more biti naiven primitivnež. Prav v tem se pa kaže ena tistih posebnih potez angleškega značaja, ki je drugim težko razumljiva: kljub svojemu visokemu kulturnemu vedenju, kljub strogim konvencijam, kljub obvladovanju čustev ni Anglež nikak čist razumski človek, temveč je v najglobljem svojem nagibu iracionalen (nasproten razumu, nerazumski: se opira bolj na čutenje in hotenje kakor na goli razum) in mističen (skrivnosten, težko razumljiv). Anglež kot posameznik in tudi angleška politika kažeta mnogokrat skoraj mesečniško gotovost nagona: gredo v neko smer, da jo prav v zadnjem trenutku uberejo v čisto nasprotno stran — so čisto nelogični, toda gotovi v pogodilni cilja. Vse v Angliji je nelogično, vse ima protitež, ki varuje pred skrajnostmi, vse vodi v popravo samega sebe, nič ne vodi v logičen nasledek. Angleški duh ni niti — kakor

latinski — vrt, ki podreja naravo geometriji, niti — kakor slovanski — pragozd, temveč je gaj, ki daje naravi njene pravice, kolikor je le mogoče, ne da bi oviral človeka, ki ni niti »naraven« niti »umeten«; je kompromis obeh smeri — prav kakor je angleški park.

Tako je Anglež kot večerje istočasno tudi navdušen prijatelj narave, ljubitelj »simple life« (preprostega življenja). Če je le mogoče, živi na deželi, kjer si uredi hišo preprosto in udobno, se oblači podnevni praktično in prosto ter živi v družbi živalskega in rastlinskega sveta. Prinaša v civilizacijo naravo, in v naravo civilizacijo, kajti nič mu ni bolj tujega, kakor igrati kmeta.

»Country-cottage«, »weekend« na deželi, »camp« iz šotorov, »caravan« (neke vrste stanovanjska hiša na kolesih) so same pristne angleške iznajdbe, s katerimi si hočejo olajšati življenje z naravo, ne da bi se s tem ponižali na »naravno stanje«. Je pa v Angliji tudi mnogo ljudi, ki se jim zdi pritisk civilizacije neznošen in gredo zato kot pionirji v daljine, če le mogoče še neodkrile divje kraje. Vsa angleška kolonialna zgodovina dokazuje to, kakor po drugi strani tudi izpričuje, da je angleška civilizacija Angležem tako sama ob sebi razumljiva in prirojena, da sploh ne morejo drugače, kakor da vsepovsod, tudi v najbolj divjih krajih, ustvarjajo košček Anglije — z vsemi napakami in prednostmi domovine.

Anglež pojmuje življenje resno; preveč na zvečer je njegova deželca, da bi živel z brezbržno lahkomišelnostjo Napolitana. Boj za življenje je trd. Zato je Anglež živ, delaven, zanesljiv, vesten. Ni pa nič, kak navdušen človek dela in dolžnosti; njegovo sreče pripada igri v kateri koli

obliki: športu ali zabavam. Ne varčuje niti ne misli mnogo na prihodnost. Značilni so (posebno v največjem industrijskem okraju Lancashire) »holiday-club« delavcev obeh spolov: vse leto spravljajo v skupne blagajne prihranke, ki jih potem navdušeno zapravijo na tridnevnem potovanju v kako največje morskopolje (predvsem v Blackpool, ki ima ogromno zabavišče). Posebno angleški delavec se rad in dobro in precej nedolžno zabava, kajti angleški značaj ima veliko otroškega v sebi.

Prav tako se bojuje Anglež z resnostjo življenja s svojim humorjem. Anglež je velik humorist med narodi, tudi na svetovni vojni je našel polno komičnih stvari. Ničče drug nima tako močne groteskne žilice kakor Anglež, nikjer tako ne zabehujejo nadutosti, nikjer se tako ne norčujeje iz domišljavosti. Humor je smisel za sorazmerje v človeškem življenju; kdor precenjuje svojo lastno veličino, je smešen; komur so njegove radosti in tegobe prevažne, nima smisla za sorazmernost. Ako dodamo temu smislu za posmeh zaradi pomanjkanja sorazmerja še sočutje s smešnim človekom (to sočutje izvira iz občutka, da sam tudi nisi mnogo manj smešen), dobimo pristni angleški humor. Nič ni Angležu bolj neznošnega kakor puhel zanos, teatraličen nastop bahaštvo, toda nič mu ni spet bolj tujega kakor pretirana ponižnost in pohlevnost; v splošnem ne precenjuje niti sebe niti drugih, ima pa zdravo samozavest, ki jo odobrava tudi pri drugih ljudeh. Govorjenje odgovarja njegovemu značaju. Anglež se ogiblje vsaki pretirani besedi, rajši »podtirava«. Ako hoče zelo pohvaliti prijatelja, pravi o njem »rather decent fellow« — precej dostojen dečko ali možak —, ako

mu je kdo skrajno zopern, pravi: »I don't care for him much« — zaradi njega si ne stolim mnogo. »Allright« ali »not bad« pomeni že zelo veliko priznanje, pa naj se tiče človeka, umetnine ali naravne lepote. Najznačilnejša in največkrat rabljena beseda v vsakdanjem angleškem govorjenju je »rather« — precej — beseda, ki zmanjšuje tako priznanje kakor grajo.

Angleški humor se čudovito dobro zлага z angleško sentimentalnostjo. Tragike se obrani Anglež s humorjem, toda rad je malo ginjen. Sicer deli nagnjenost do čustvenosti z večino drugih narodov, samo da je pri njem še močnejša. Sentimentalen film, sentimentalna pesem ali slika se obrača na primitivna čustva: materinska ljubezen, rojstna hiša, zlata doba mladosti, prva ljubezen, plemeniti junaki, čista nedolžnost, sinje nebo itd. Predstavljajo svet, kakršen ni, ampak kakršen bi moral biti po otroških sanjah. Anglež ima nasproti sentimentalnemu isto gledišče kakor večji otroci do pravljice: »nič več ne verjamemo«, to se pravi, da vedo, da »ni res«, toda še vedno radi slišijo, ker bi bilo lepo, če bi bilo res. In sentimentalnost Angleža nikakor ni zlagana, je otroška. Popolnoma se ujema z njegovo v resničnem življenju tako močno ljubeznijo do otrok in živali, do vrtov in cvetlic, do idile. In logično je, da je sentimentalnost toliko večja, kolikor bolj ji je nasprotna njegova resnična okolica, kolikor bolj njegovo vsakdanje življenje nasprotuje njegovim idealom. Sentimentalnost se zato tako dobro zлага s humorjem, ker sta obe obrambni sredstvi pred tragiko življenja; s prvo se začasno umakne v lepše svetove, z drugo pa vzame zelo resničnosti. Oboje pa izvira iz nagona samohranitve.

(Prihodnjic nadaljevanje.)